

Arquitectura i poder a la Lleida del segle XIII. Preamble

Francesc Fité Llevot
(Universitat de Lleida)

Bibliografia

- Aillet, Cirille. *Les mozarabes. Christianisme, islamisation et arabisation en péninsule ibérique (IXe-XIIe siècles)*, Madrid, Casa Velázquez, 2010.
- Adell, Joan A. "Sant Ruf de Lleida", a *Catalunya Romànica. El Segrià, les Garrigues, el Pla d'Urgell, la Segarra, l'Urgell*, XXIV, Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana, 1997, pp. 213-214.
- . "Sant Llorenç", a *Catalunya Romànica. El Segrià, les Garrigues, el Pla d'Urgell, la Segarra, El Segrià, les Garrigues, el Pla d'Urgell, la Segarra, l'Urgell*, XXIV, Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana, 1997, pp. 190-191.
- . "Sant Martí", a *Catalunya Romànica. El Segrià, les Garrigues, el Pla d'Urgell, la Segarra, l'Urgell*, XXIV, Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana, 1997, pp. 187-188.
- Adell Joan A et al. "Santa Maria d'Agramunt", a *Catalunya Romànica. El Segrià, les Garrigues, el Pla d'Urgell, la Segarra, l'Urgell*, XXIV, Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana, 1997, pp. 493-515.
- Adroer, Anna M. *El palau reial major de Barcelona*, Barcelona, Ajuntament de Barcelona, 1979.
- . *Palaus reials de Catalunya*, Barcelona, Edicions 62, 2003.
- Alcoy, Rosa. "La pintura gòtica", a *Pintura antiga i medieval*, Barcelona, Ed. L'Isard, 1998, pp. 136-34 (Art de Catalunya, 8).
- . "Els primers cicles murals de la Seu Vella de Lleida", a *L'Art Gòtic a Catalunya. Pintura I (de l'inici a l'italianisme)*, Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 2005, pp. 44-45.
- Aldana, Salvador. *València, la ciutat amurallada*, València, Generalitat Valenciana. Consell Valencià de Cultura, 2000 (Arquitectura. Sèrie minor).

- Alòs, Carme. "El creixement de madina Balaguer i el seu entorn territorial", a *Catàleg de la col·lecció de materials andalusins del Museu de la Noguera*, Balaguer, Museu de la Noguera, pp. 41-47.
- Alòs, Carme - Español, Francesca. "Sant Miquel de Camarasa", a *Catalunya Romànica. La Noguera*, XVII, Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 1994, pp. 313-321.
- Alòs, Carme - Solanes, Eva (Coords.). *Catàleg de la col·lecció de materials andalusins del Museu de la Noguera*, Museu de la Noguera, 2010.
- Altisent, Agustí. *Història de Poblet*, Poblet, Abadia de Poblet, 1974.
- Araguas, Philippe. "L'acte de naissance de la bóveda tabicada ou certificat de naturalisation de la voute catalane", a *Bulletin Monumental*, 156-2, 1998, pp. 129-136.
- . "Voûte à la Roussillon", a *Butlletí de la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi*, XIII, 1999, pp. 173-185.
- . *Brique et architecture dans l'Espagne médiévale (XIIIe-XVe siècles)*, Madrid, Casa de Velázquez, 2003.
- Bango, Isidro. "La catedral de Lleida. De la actualización de una vieja tipología templaria, conservadurismos y manierismos de su fábrica", a *Congrés de la Seu Vella de Lleida. Actes*, Lleida, la Paeria, 1991, pp. 29-37.
- . "La catedral de Lleida, último gran proyecto del románico catalan", a *Gombau de Camporrells bisbe de Lleida, a l'alba del segle XIII*, Lleida, Associació Amics de la Seu Vella de Lleida, 1996, pp. 17-42.
- Bergós, Joan. *La catedral Vella de Lleida*, Barcelona, ed. Barcino, 1928.
- Bertran, Prim. "L'organització eclesiàstica del Bisbat de Lleida", a *Catalunya Romànica. El Segrià, les Garrigues, el Pla d'Urgell, la Segarra, l'Urgell*, XXIV, Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana, 1997, pp. 53-73.
- Boix, Jordi. *De Roda a Lleida*, Viella, Institut d'Estudis del Baix Cinca, 1998.
- Bolós, Jordi. "Ocupació i organització del territori de Lleida als segles XII-XIII", a *Catalunya Romànica. El Segrià, les Garrigues, el Pla d'Urgell, la Segarra, l'Urgell*, XXIV, Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana, 1997, pp. 37-48.
- . *Dins les muralles. Carrers i oficis a la Lleida dels segles XIV i XV*, Lleida, Paeria/Pagès ed., 2008.
- . "Paisatge i societat al Segrià al segle XIII", a *Paisatge i societat a la Plana de Lleida a l'Edat Mitjana*, Lleida, Esapi/Temps, 17, 1993, pp. 49-57.
- . *Dins les muralles de la ciutat*, Lleida, Pagès ed. - Paeria, 2008.

- Jordi Bolós *et al.* "Jaciment de l'antic portal de Magdalena", a *Catalunya Romànica. El Segrià, les Garrigues, el Pla d'Urgell, la Segarra, l'Urgell*, XXIV, Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana, 1997, pp. 192-194.
- Borras, Gonzalo M. *El arte mudèjar*, Teruel, Instituto de Estudios Turolenses, 1990.
- Bresch, Henri. "Le Jardin de l'Empire: le palais de Barcelone et la Sicile (1397-1410)", a *XV Congreso de la Historia de la Corona de Aragón* (Jaca, 1993), Zaragoza, Gobierno de Aragón, 1996, vol. 2, pp. 375-386.
- Busqueta, Joan J. "La restauració eclesiàstica", a *Lleida de l'Islam al Feudalisme*, Lleida, Ateneu Popular de Ponent, 1996, pp. 97-99 (Coneixes la teva ciutat?).
- Busqueta, Joan J. - Sardoy, Elena. "Testaments del segle XIII conservats a l'Arxiu Municipal de Lleida: lectura diplomàtica i transcripció", a *Gombau de Camporrells, bisbe de Lleida, a l'alba del segle XIII*, Lleida, Amics de la Seu Vella, 1996, pp. 115-143.
- Busqueta, Joan J. - Bolós, Jordi. "La ciutat de Lleida", a *Catalunya Romànica. El Segrià, les Garrigues, el Pla d'Urgell, la Segarra, l'Urgell*, XXIV, Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana, pp. 131-133.
- Cabañero, Bernabé. *La techumbre mudèjar de la sala capitular del monasterio de Sijena (Huesca)*, Tarazona, Centro de Estudios Turiasonenses, 2000.
- . "El Palacio de la Aljafería de Zaragoza entre la tradición omeya y la renovación 'abbasí' y fatimí", a *La Aljafería y el arte del Islam Occidental en el siglo XI*, Zaragoza, Institución Fernando el Católico (CSIC), 2012, pp. 201-248 (col. Actas Arte).
- Cabañero, Bernabé *et al.* (Ed.). *La Aljafería*, vol. I, Saragossa, Cortes de Aragón, 1998.
- Cabestany, Joan F. "El monestir de Santes Creus", a *L'Art Gòtic a Catalunya: Arquitectura I*, Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 2002, pp. 105-119.
- Carrero, Eduardo. "La mezquita Mayor, Santa Maria l'Antiga i la Canònica de la Seu Vella de Lleida: historia de una confusión", a *Ante el nuevo milenio: raíces culturales, proyección y actualidad del arte español*. XIII Congreso Nacional de Historia del Arte (Granada, 31 de octubre - 3 de noviembre de 2000), Vol. 1, pp. 65-74.
- . "Sobre ámbitos arquitectónicos y vida reglar del clero. La Canònica de la Seu Vella de Lleida", a *Seu Vella. Anuari d'història i cultura*, 3, 2001, pp. 151-189.

- Carrero, Eduardo - Lorès, Imma. "L'antiga canonja de la Seu Vella de Lleida: noves aportacions a l'evolució arquitectònica del conjunt dels seus edificis", a *Seu Vella. Anuari d'Història i Cultura*, 1, 1999, pp. 15-93.
- Castillón, Francisco. *El castillo de Monzón*, Monzón, Ayuntamiento de Monzón, 1989.
- . "La colegiata de Santa María la Mayor, de Tamarite de Litera", a *Aragonia Sacra*, 6, 1991, pp. 83-111.
- . *La catedral de Santa María de Monzón y su diplomatario*, Osca, Diputación Provincial de Huesca, 1997.
- Company, Ximo - Puig, Isidre - Niñá, Meritxell. *L'església de Sant Llorenç de Lleida*, Lleida, La Imprenta CG, 2015 (Patrimoni Monumental i Artístic de Lleida).
- Corral, José L. "El sistema urbano en la Marca Superior de al-Andalus", a *Turiaso*, VII, 1987, pp. 23-64.
- Criado, Jesús. "Singularidad del arte mudèjar de Tarazona", a *Arte Mudèjar Aragónés. Patrimonio de la Humanidad. Actas del X Coloquio de Arte Aragónés*, Saragossa, Universidad de Zaragoza, 2002, pp. 85-143.
- Crochet, Bernard. *Les plus belles bastides du sud-ouest*, Rennes, Editions Ouest-France, 2012.
- Dalmases, Núria de - Jose Pitarch, Antoni. *L'època del Císter. Segle XIII*, Barcelona, ed. 62, 1985 (Història de l'Art Català, II).
- Díez, María E. *El arte mudèjar: expresión artística de una convivencia*, Granada, Universidad de Granada, 2001.
- Eiximenis, Francesc de. *Lo Crestià*, Barcelona, Ed. 62/La Caixa, 1983.
- . *Regiment de la cosa pública*, Barcelona, Imprenta Varias, 1927.
- Eritja, Xavier. "Cap a la conquesta feudal de Lleida (s. XI-XII)", a *Lleida de l'Islam al Feudalisme*, Lleida, Ateneu Popular de Ponent, 1996, pp. 85-96 (Coneixes la teva ciutat?).
- . "Entre la Lleida andalusina i la feudal (segles XI-XII). Un model de l'explotació rural", a *Paisatge i societat a la Plana de Lleida a l'Edat Mitjana*, Lleida, Universitat de Lleida, 1993, pp. 21-44.
- . "Cartes de població i colonització a l'àrea de Lleida (segona meitat del segle XII- principi del segle XIII)", a *Gombau de Camporrells, bisbe de Lleida, a l'alba del segle XIII*, Lleida, Amics de la Seu Vella, 1996, pp. 83-100.

- . “Les turre-almuniaie d’Avinganya”, a *Territori i Societat a l’Edat Mitjana*, I, 1997, pp. 179-189.
- . “Formació del patrimoni templer al territori de Lleida (1147-1156)”, a Enric Vicedo (Ed.), *Medi, territori i història Lleida*, Lleida, Pagès ed., 2004, pp. 39-55.
- Español, Francesca. “La catedral de Lleida: arquitectura y escultura trecentistas”, a *Actes del Congrés de la Seu Vella*, Lleida, La Paeria, 1991, pp. 181-213.
- . “El Castillo Real de Lérida en época medieval”, a *Anuario de Estudios Medievales*, 26, 1996, pp. 437-485.
- . “Les paroisses dans la ville: l’exemple de Lérida”, a *Les Cahiers de Saint-Michel-de-Cuxa*, XXX, 1999, pp. 141-152.
- . *El gòtic català*, Barcelona, Angle ed./Fundació Caixa de Manresa, 2002.
- Epalza, Mikel. “Espacios y sus funciones en la Ciudad árabe”, a *La Ciudad islámica*, Saragossa, Instituto Fernando el Católico, 1991, pp. 9-30.
- Espinagosa, Jaume - Rueda, Francesc J. de. “Palau dels Marquesos de la Floresta”, a *El Segrià, les Garrigues, el Pla d’Urgell, la Segarra, l’Urgell*, Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana, 1997 pp. 560-562 (Catalunya Romànica, XXIV).
- Ewert, Christian. *Hallazgos en Balaguer y en la Aljafería de Zaragoza*, Madrid, Ministerio de Educación y Ciencia. Dirección General de Patrimonio Artístico, 1979.
- Fernández, José (Coord.), *Andalucía*, Madrid, Ediciones Encuentro, 1992.
- Fernández, Clara - Martínez, Javier - Martínez, Carlos, *El arte románico en Navarra*, Pamplona, Gobierno de Navarra, 2002.
- Fité, Francesc. “Escultura tardana: les portades de la denominada Escola de Lleida”, a *Congrés de la Seu Vella. Actes*, Lleida, la Paeria, 1991, pp. 77-91.
- . “La Seu Vella de Lleida i la introducció de l’arquitectura gòtica a Catalunya”, a *Acta Mediaevalia*, 25, 2003-2004, pp. 1071-1109.
- . “Senderes i hospitals del camí de Sant Jaume a Catalunya”, a *El camí de Sant Jaume i Catalunya. Actes del Congrés Internacional* (Barcelona, Cervera i Lleida els dies 16, 17 i 18 d’octubre de 2003), Barcelona, Publicacions de l’Abadia de Montserrat, 2007, pp. 333-350.
- . “Làpida sepulcral de Pere de Prenafeta”, a *Seu Vella, l’esplendor retrobada*, Lleida, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya - Fundació la Caixa, 2003, pp. 253-254.

- “Los profesionales de la construcción en la Edad Media”, a Begoña Alonso - Olatz Villanueva (Coord.), *Ars et scientia. Estudios sobre arquitectos y arquitectura* (s. XIII-XXI), Valladolid, Castilla Ed., 2008, pp. 15-60.
- “Bisbat de Lleida. Art romànic: arquitectura i escultura monumental”, a Joan-Ramon González (Coord.), *Arrels cristianes. Presència i significació del cristianisme en la història i la societat de Lleida, Temps de Forja. Els inicis i l’Alta Edat Mitjana. Segles V-XII*, vol. I, Lleida, Pagès ed./ Bisbat de Lleida, 2008, pp. 289-358.
- “Expansió de l’arquitectura religiosa gòtica a les terres de Lleida”, a Prim Bertran - Francesc Fité (Coords.), *Arrels cristianes. Presència i significació del cristianisme en la història i la societat de Lleida”. Temps de consolidació (La Baixa Edat Mitjana. Segles XIII-XV)*”, vol. II, Lleida, Pagès ed./ Bisbat de Lleida, 2008, pp. 491-540.
- “La Seu Vella de Lleida”, a Prim Bertran - Francesc Fité (Coords.), *Arrels cristianes. Presència i significació del cristianisme en la història i la societat de Lleida”. Temps de consolidació (La Baixa Edat Mitjana. Segles XIII-XV)*”, vol. II, Lleida, Pagès ed. - Bisbat de Lleida, 2008, pp. 397-446.
- “El santuari de Santa Maria del Merli, de la vila d’Alguaire: anàlisi artística del temple del segle XII”, a *El santuari de la Mare de Déu del Merli*, Lleida, Amics del Patrimoni Cultural d’Alguaire, 2011, pp. 13-25.
- “El santuari de Santa Maria del Merli de la vila d’Alguaire: anàlisi artística del temple del segle XIII”, a *Urtx. Revista d’humanitats de l’Urgell*, 25, 2008, pp. 255-267.
- “Devoción a los santos y sacralización en el mundo urbano medieval, a través de las fuentes. El ejemplo de Lleida”, a *Sanctorum*, 10, 2013, pp. 17-80.
- “Residencias reales de una corte itinerante: los palacios de los reyes de la confederación catalano-aragonesa. Algunas consideraciones”, a *Authority resistance in England and the Crown of Aragon (1100-1750)*, Northumbria University Medieval and Early Modern Research - University of Lleida, en premsa.
- “Models i evolució del portal en el romànic tardà de la Catalunya de Ponent, i la introducció dels nous models gòtics (s. XIII-XIV)”, a *Portalades gòtiques a la Corona d’Aragó. Congrés Internacional (Barcelona 10-12 desembre 2012)*, Barcelona, Amics de l’Art Romànic (filial de l’Institut d’Estudis Catalans), en premsa.
- “Notícia sobre pedreres, en època medieval, a l’àrea de Lleida, a través de les fonts documentals”, a *Les pedreres medievals a la Corona d’Aragó. Simposi*

- Internacional, 11-12 de novembre de 2013*, Barcelona, Amics de l'Art Romànic (Filial de l'Institut d'Estudis Catalans), en premsa.
- Fité, Francesc - Berlabé, Carmen - Fernández, Glòria. "Aproximació a la pintura mural", a *De pintura mural*, Lleida, Universitat de Lleida, 2001.
- Forey, Alan J. *The Templars in the Corona de Aragón*, Oxford University Press, 1973.
- Frankl, Paul. *Arquitectura gòtica*, Madrid, Cátedra, 2002.
- Fuguet, Joan. *L'arquitectura dels templers a Catalunya*, Barcelona, R. Dalmau editor, 1995.
- . "Castell de Gardeny" i "Santa Maria de Gardeny", a *Catalunya Romànica. El Segrià, les Garrigues, el Pla d'Urgell, la Segarra, l'Urgell*, XXIV, Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana, 1997, pp. 199-201.
- . "El castell templer de Gardeny. Arquitectura i pintura del castell a la llum de les recents excavacions i restauració", a *Romànic tardà a les Terres de Lleida. Estudis sobre Vilagrassa. Estudis de la Jornada de treball XLII (Vilagrassa, 27 novembre 2011)*, Sant Martí de Riucorb, 2013, pp. 439-460.
- . "Los templarios en Cataluña. Historia y arquitectura", a *Simposio internacional. Las Órdenes Militares protagonistas de la Historia en el Medievo europeo (Monzón 26, 27 y 28 de febrero 2015)*, en premsa.
- Gallart, Josep - Giralt, Josep - Miró, Josep M. *L'excavació de la parròquia de Sant Martí de Lleida*, Lleida, 1991 (Monografies d'Arqueologia Urbana, 3).
- Gallart, Josep - Lorés, Imma - Macià, Montse - Ribes, Josep Ll. "L'arquitectura de la Seu Vella de Lleida: l'evolució de la capçalera", a *Lambard*, VIII, 1995, pp. 113-138.
- Gallart, Josep - Lorés, Imma - Macià, Montse - Ribes, Josep Ll. "Consideracions entorn de l'arquitectura de la Seu Vella de Lleida", a *Actes. Conservació del patrimoni monumental en la perspectiva del tercer mil·lenni. Restauració, ús i manteniment...nous criteris?*, Lleida, *Quaderns de l'Institut*, 16, 1999, pp. 111-171.
- Gardelles, Jacques. "Le prieuré de Sigena aux XIIe et XIIIe siècles: étude architectural", a *Bulletin Monumental*, 133, 1975, pp. 15-28.
- Gil, Isabel - Lorient, Anna - Payà, Xavier - Ribes, Josep Ll. *El conjunt monumental de la Suda. El castell del Rei i les restes arqueològiques del seu entorn*, Lleida, Empresa Municipal d'Urbanisme de Lleida, SL./ Ajuntament de Lleida, 2007.

- Giralt, Josep. "Castell Formós (o de Balaguer)", a *Catalunya Romànica. La Noguera*, XVII, Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 1994, pp. 225-238.
- González, Joan Ramon. "Sant Joan de la Plaça", a *Catalunya Romànica. El Segrià, les Garrigues, el Pla d'Urgell, la Segarra, l'Urgell*, XXIV, Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana, 1997, p. 192.
- . "Casal de la Paeria", a *Catalunya Romànica. El Segrià, les Garrigues, el Pla d'Urgell, la Segarra, l'Urgell*, XXIV, Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana, 1997, pp. 185-187.
- Guichard, Pierre. "Les villes d'al-Andalus et de l'Occident musulman aux premiers siècles de leur histoire. Une hypothèse recent", a Mercedes García Arenal (Ed.), *Genèse de la ville islamiques en al-Sandalus et au Maghreb occidental*, Madrid, Casa de Velázquez, CSIC, 1998, pp. 37-52.
- Junyent, Emili - Pérez, Arturo, *L'antiguitat, d'Iltirida a Ilerda*, Lleida, Pagès ed., 2003 (Història de Lleida, I).
- La luz de las imágenes. Catedral de Valencia 4 de febrero al 30 de junio de 1999*, València, Generalitat Valenciana -Arzobispado de Valencia, 1999.
- Lacoste, Jacques. "La cathedrale de Lérida: le debut de la sculpture", a *Ilerda*, XL, 1979, pp. 167-192.
- Lambert, Elie. "El arte gótico en España", Hans Karlinger (Coord.) *Arte gótico*, Barcelona, ed. Labor, 1932 (Història de l'Art, VII)
- . *El arte gótico en España, siglos XII-XIII*, Madrid, Cátedra, 1977.
- López, Rafael. *Arquitectura mudéjar*, Madrid, Cátedra, 2000.
- Lorés, Imma - X. Pallàs, I. Gil - A. Loriente, *La Seu Vella i el turó*, Lleida, Pagès editors, 2007.
- Lorient, Ana. "Madina Larida. El passat àrab de la ciutat de Lleida: les fonts arqueològiques", a *Lleida: de l'Islam al Feudalisme (segles VIII-XII)*, Lleida, Ateneu Popular de Ponent, 1996, pp. 9-38. (Coneixes la teva ciutat... ?).
- Lorient, Ana - Ribes, Josep Ll. "La Suda del segle XIII", a *Lleida: del municipi a l'Estudi General (s. XIII), Coneixes la teva ciutat?*, Lleida, Ateneu de Ponent de Lleida, 1997, pp. 68-72.
- Losito, Maria. *Castel del Monte e la cultura arabo-normanna in Federico II*, Bari, Mario Adda Editore, 2003.
- Lladonosa, Josep. *La Antigua parroquia de San Martín de Lérida*, Lleida, Artes gráficas Ilerda-P. Guimet, 1944.

- . “El arte románico en la ciudad de Lérida, influencias y escuelas artísticas que concurren”, a *Ciudad*, XVII, 1965, pp. 86-87.
- . “Santa María l’Antiga i la primitiva canonja de Lleida (1140-1278)”, a *Miscel·lània històrica catalana. Homenatge al pare Jaume Finestres, historiador de Poblet mort al 1769. Scriptorium Populeti*, 3, 1970, pp. 85-136.
- . *El templo románico-gótico de San Lorenzo de Lérida*, Lleida, impr. Escuela Provincial, 1972.
- . *La Suda, parròquia de la Seu de Lleida*, Lleida, Càtedra de Cultura Catalana “Samuel Gili Galla”, Institut d’Estudis Ilerdencs, 1979.
- . *Història de Lleida*, Lleida - Dilagro s.a. ed., 1991, vol. I.
- Macià, Montse - Adell, Joan A. “Sant Ruf de Lleida”, a *Catalunya Romànica. El Segrià, les Garrigues, el Pla d’Urgell, la Segarra, l’Urgell*, XXIV, Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana, 1997, pp. 212-214.
- Macià, Montse - Ribes, Josep Ll. “Metrologia i proporcions harmòniques de la Seu Vella de Lleida (s. XIII)”, a *Butlletí del Museu Nacional d’Art de Catalunya*, 5, 2001, pp. 13-26.
- Macià, Montse - Ribes, Josep Ll. “La Seu Vella de Lleida”, a *L’art gòtic a Catalunya: Arquitectura I. Catedrals, monestris i altres edificis religiosos*, Barcelona, Enciclopèdia catalana, 2002, pp. 78-90.
- Madurell, José M. “La Aljafería Real de Zaragoza. Notas para su historia”, *Hispania. Revista Española de Historia*, XXI, 1961, pp. 495-548.
- Martinell, Cèsar. *El monestir de Poblet*, Barcelona, ed. Barcino, 1927.
- . *El monestir de Santes Creus*, Barcelona, ed. Barcino, 1929.
- .“Els templets dels claustres de Santes Creus i de Poblet. Dues fases d’un mateix tipus”, a *Miscellanea Populetana. Scriptorium Populeti*, I, 1966, pp. 187-207.
- Martínez, Pere Marc. “L’Orde del temple i el romànic tardà de l’Escola de Lleida”, a *Romànic tardà a les Terres de Lleida. Estudis sobre Vilagrassa. Estudis de la Jornada de treball XLII (Vilagrassa, 27 novembre 2011)*, Sant Martí de Riucorb, 2013, pp. 303-329.
- Martínez, José A. “Los castillos románicos y la tipología ‘Felipe Augusto’: su reflejo en las fortalezas aragonesas”, a *Homenaje a D. Federico Balaguer Sánchez*, Osca, Instituto de Estudios Altoaragoneses, 1987, pp. 43-64.

- Masoliver, Alexandre. "El monestir de Poblet", a *L'art gòtic a Catalunya. Arquitectura II (catedrals, monestirs i altres edificis religiosos) 2*, Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 2003, pp. 199-202.
- Masoliver, Alexandre i Joan Albert Adell, "El monestir de Poblet", a *Catalunya Romànica*, XXI, Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 1995, pp. 553-576.
- Mateu, Dolors. "Documentos de 1306, 1310, 1336 y 1339 referentes a obras en el Castrum Ilerdae", a *Ilerda*, XL, 1979, pp. 231-234.
- Mesqui, Jean. *Châteaux et enceintes de la France Médiévale. De la défense à la résidence*, París, Picard, 1993, vol. I.
- Miret i Sans, Joaquim. *Les cases de templers i hospitalers en Catalunya. Aplech de noves i documents històrics*, Barcelona, Impremta de la Casa de la Caritat, 1910 (reed.).
- Monjo, Marta, "El naixement de madina Balaguer: el Pla d'Almatà (segles VIII-XII)", a *Catàleg de la col·lecció de materials andalusins del Museu de la Noguera*, Balaguer, 2010, pp. 21-28.
- Mutge i Vives, Josefa. *L'Aljama sarraïna de Lleida a l'Edat Mitjana. Aproximació a la seva història*, Barcelona, CSIC-Institució Milà i Fontanals, 1992.
- Novell, Ramon - Duran i Sanpere, Agustí - Florensa, Adolf. *El Palacio de los marqueses de la Floresta de Tàrrega*, Tàrrega, F. Camps Calmet, 1958.
- Palomares, Arturo. *La Colegiata de Santa María la Mayor de Tamarite de Litera*, a www.aragon.es/estaticos/GobiernoAragon/.../docs/.../146_150.pdf (26 de maig de 2016).
- Pascual, Eva. "Porta", a *Seu Vella, l'esplendor retrobada*, Lleida, Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya - Fundació La Caixa, 2003, pp. 407-408.
- Pastor de Togneri, Reyna. *Del Islam al Cristianismo. En las fronteras de dos formacions económico-sociales*, Barcelona, Edic. Península, 1975 (Historia, ciencia y Sociedad, 124).
- Pérez Higuera, Teresa. "Los alcázares y Palacios hispano-musulmanes: paradigmas constructivos de la arquitectura mudéjar castellana", a Miguel A. Castillo (Ed.), *Los alcázares reales*, Madrid, Fundación BBVA - A. Machado Libros s. a., 2001 (Debates sobre Arte, 13), pp. 37-57.
- Pijuan, Josep - Betriu, Carles (Coord.). *Lleida, la ciutat dels dos turons*, Lleida, Ateneu Popular de Ponent, 1992.
- Pladevall, Antoni (Dir.). *Catalunya Romànica. El Segrià, les Garrigues, el Pla d'Urgell, la Segarra, l'Urgell*, XXIV, Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 1997.

- Pleyan de Porta, Josep. *Apuntes de història de Lérida*, Lleida, Impr. De Carruez, 1873.
- Puig i Cadafalch, Josep. *L'escultura romànica a Catalunya*, Barcelona, ed. Alpha, 1949-1954, 3 vols (Monumenta Cataloniae, V-VII).
- Puig i Cadafalch, Josep – Falguera, Antonio de – Goday, José. *L'arquitectura romànica a Catalunya*, Barcelona, I.E.C., 1983, 3 vols. (ed. facsímil).
- Ribes, Josep Ll., *Traces medievals. Ars sine scientia. Proporcions harmòniques i construcció de la Seu Vella de Lleida (segle XIII)*, Lleida, Institut d'Estudis Ilerdencs, 2003 (Quaderns de la sala d'arqueologia, 3).
- Riu - Barrera, Eduard. "Els palaus reials", a *L'art gòtic a Catalunya. Arquitectura III (dels palaus a les masies)*, Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 2003, pp. 163-165.
- Sabaté, Flocel. *Alta edat mitjana*, Lleida, Pagès ed., 2003 (Història de Lleida, 2).
- Sarthou, Carlos - Navascués, Pedro. *Catedrales de España*, Madrid, Espasa-Calpe, 1990.
- Serra Desfilis, Amadeu. "Convivencia, asimilación y rechazo: el arte islámico en el reino de Valencia desde la conquista cristiana hasta las germanías (circa 1230-circa 1520)", a Luí Arcienaga García (Ed.), *Memoria y significado. Uso y recepción de los vestigios del pasado*, València, a *Quaderns*, 3, 2013, pp. 33-60.
- Targuebayde, Claire. *Cordes en Albigeois*, Toulouse, Privat, 1982.
- Tarifa, Maria J. - Criado, Jesús. "Los Guarrás: una familia de maestros de obras entre la tradición mudèjar y el Renacimiento", a *Turiaso*, 15, 2010-2011, pp. 172-217.
- Tarragó, José A. *La Casa de la Ciutat. La Paheria de Lleida. Notas para un ensayo*, Lleida, Ed. Ajuntament de Lleida, 1977.
- Torres Balbás, Leopoldo. *Arquitectura gòtica*, Madrid, ed. Plus Ultra, 1952 (Ars Hispaniae, VII).
- . "Iglesias del siglo XII al XIII con columnes gemelas en sus pilares", a *Obra dispersa, III*, Madrid, Instituto de España, 1985, pp. 81-123. (Archivo Español de Arte 76, 1946, pp. 129-132).
- Tous, Joan. *Signos de los canteros de la Seu Vella de Lleida y sus alrededores*, Lleida, Ajuntament de Lleida, 1982.
- Velasco, Alberto. "L'antiga església de Sant Joan de Lleida i la seva decoració escultòrica d'època romànica", a *Romànic tardà a les Terres de Lleida. Actes de la*

XLII Jornada de Treball. (Vilagrassa, 2011), Sant Martí de Riucorb, Grup de Recerques de les Terres de Ponent, 2013, pp. 397-436.

Velasco, Alberto - Fité, Francesc. "El castell Formós de Balaguer, escenari del poder comtal", a *Catàleg exposició 'O rei o res'* (23 novembre 2013 - 23 febrer 2014), en premsa.

Xandri, Joana - González, Juan R. - Pladevall, Antoni. "Mare de Déu dels Àngels de Vinganya", a *Catalunya Romànica. El Segrià, les Garrigues, el Pla d'Urgell, la Segarra, l'Urgell, XXIV*, Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 1997, pp. 226-230.

Yarza, Joaquín. *Historia del arte hispánico II: la Edad Media*, Madrid, ed. Alhambra, 1980.